

Maak het Brummense landschap een bouwsteen van uw partijprogramma!

De politieke partijen in Brummen werken aan programma's voor de verkiezingen van 2022. Ons landschap hoort daarin aandacht te krijgen. Landschap is in het belang van iedereen en levert bewoners, van rechts tot links in het politieke spectrum, veel waarde op. Het Landschapsnetwerk Brummen stuurt deze bijdrage aan alle politieke partijen.

Deze nota is een uitnodiging aan de Brummense politieke partijen. Uiteraard zijn wij beschikbaar voor nadere toelichting. Als u dat wenst willen wij met u meedenken over een vertaling in beleid. Neem contact op via de website www.landschapsnetwerkbrummen.nl of met onze voorzitter paulopdam@icloud.com

Leeswijzer: de teksten in rood geven de kernpunten, in zwart verdiepende teksten.

=====

1. Waarom landschap in een politiek programma?

Dankzij die natuur produceert het landschap vele diensten waar we als mens waarde aan toekennen. Landschap is ons natuurlijk kapitaal.

Vergeet even de klassieke opvatting dat het landschap een cultuurhistorisch monument is. Beschouw het landschap als een ecosysteem waarin natuur en mens samenwerken. Dat door mensen eeuwenlang voortdurend is aangepast. Door ingrepen op de natuurlijke processen, omdat ze daar profijt van verwachtten. In het Brummense landschap is die eeuwenlange historie nog fraai zichtbaar in de hedendaagse opbouw. Het Brummense landschap is erfgoed met een unieke identiteit, een rijke natuur en een hoge belevingswaarde. Maar er is meer. Het Brummense landschap levert ons voedsel, beperkt droogteschade door regenwater vast te houden, heeft een heilzame werking op onze mentale en fysieke gezondheid, en kan schade door plagen (zoals de eikenprocessierups) beperken.

2. Het huidige landschap is niet toekomstbestendig

Het huidige landschap levert steeds minder de waarden die we ervan verwachten. Ons natuurlijk kapitaal vraagt een duurzaam beheer. Dat is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Juist daarom zijn politieke partijen belangrijk om deze gemeenschappelijke opgave te helpen realiseren.

Herstel van biodiversiteit, natuurinclusieve landbouw, aanpassingen aan klimaatverandering, de toegankelijkheid van het landschap, de heilzame werking van

groen in de bebouwde omgeving versterken, horen thuis in programma's van politiek partijen in Brummen.

Belangrijke problemen waar we als maatschappij mee worstelen, zoals het verlies van de insectenrijkdom, de industrialisering van de landbouw, de verdroging door klimaatverandering, kunnen we oplossen door duurzaam om te gaan met het landschap.

Met als vergezicht een landschap waarin natuur en mens samenwerken, dat ecologisch veerkrachtig is en tegen een stootje kan. Een landschap waarvoor we met elkaar verantwoordelijkheid nemen.

Gelukkig wordt er al aan oplossingen gewerkt. Ook in Brummen.

Het landschap in het projectgebied WaardeVOL Brummen wordt aangepast zodat het beter bestand is tegen langdurige droogte. Brummen wordt een pilot gebied voor natuurinclusieve landbouw, waarin de boer stuurt op samenwerking met de natuur op zijn bedrijf. Deze pilot biedt kansen voor agrarische bedrijven om te schakelen naar een ecologisch duurzame bedrijfsvoering. In het project "De Patrijs terug in Brummen" werken bewoners, boeren en overheden samen aan een landschap met meer biodiversiteit. Dat zijn goede aanzetten, die de komende jaren steun van de gemeentelijk politiek nodig hebben. Bijvoorbeeld door een omslag in het bermbeheer (zie onder 3.1)

3. Investeren in landschap

Het Brummense landschap is het natuurlijk kapitaal van Brummen. Dat moet je dus koesteren en laten groeien.

Investerings in het landschap kunnen ook kostenbesparingen opleveren, maar vaak op een andere begrotingspost.

Wij nodigen de politieke partijen op integrale wijze met ons mee te denken over investeringen in het landschap en wat die opleveren.

Enkele voorbeelden van waarde creëren:

- Ons bijzondere landschap is een magneet die nieuwe bewoners trekt, waardoor de bevolking vitaal blijft.
- Ook het aantal toeristen en bezoekers, die komen voor de kwaliteit van het landschap, neemt toe, wat een toegevoegde economische waarde heeft voor de gemeenschap.
- Als de bodem onder graslanden meer organische stof gaat bevatten wordt regenwater beter vastgehouden en wordt droogteschade voorkomen, dankzij minder intensief boeren. In plaats van melk voor de internationale markt produceert de boer dan een watervoorraad, waar de maatschappij en ook hijzelf beter van wordt.
- Als de groenblauwe dooradering van het landschap wordt versterkt, kan de eikenprocessierups op natuurlijke wijze onder de duim worden gehouden en worden de

kosten van mechanische of chemische bestrijding bespaard. Tegelijk wordt de biodiversiteit in natuurgebieden klimaatbestendiger.

- Natuurlijker groen in de woonomgeving leidt tot betere gezondheid en tot een reductie in zorgkosten, levert tegelijk meer biodiversiteit, een prettiger leefklimaat bij hitte, en een bijdrage aan het waterbeheer.

3.1 Investeren in biodiversiteit in het landschap

Het versterken van de groenblauwe dooradering is een goed middel om iets te doen aan de achteruitgang van de biodiversiteit in het boerenland.

De groenblauwe dooradering is het netwerk aan natuurlijke elementen zoals houtwallen, bloemrijke ruigten en randen, en watergangen met natuurvriendelijke oevers. Deze kan worden versterkt met maatregelen uit de regeling agrarisch natuurbeheer, is ook een onderdeel van het provinciale programma natuurinclusieve landbouw, en levert ook een bijdrage aan het aanpassen van het landschap aan klimaatverandering. Boerenbedrijven kunnen ook door bewoners worden gestimuleerd om dergelijke groenblauwe dooradering te versterken in combinatie met lokale afzet van producten.

Wat kan de politiek doen? De gemeente kan hier aan bijdragen door het bermbeheer natuurvriendelijk te maken. Het is en beetje beschamend dat juist de gemeente Brummen in dit opzicht zo achterblijft bij veel andere Gelderse gemeenten. Ecologisch bermbeheer is echt een quick-win: binnen een paar jaar kan een aanzienlijke verbetering optreden. Dat kan in het begin iets meer geld kosten. Maar het levert niet alleen veel meer ecologische en maatschappelijke winst op, op termijn is ecologisch beheer zelfs goedkoper.

3.2 Investeren in omschakeling naar duurzame landbouw.

Het landschap in Brummen is uniek, karakteristiek en zeer waardevol. Dat vraagt een goede balans in de wijze waarop het landschap economisch wordt benut. Daar passen, ook in Brummen, alleen natuurinclusieve vormen van landbouw bij.

De toekomst van natuurgebieden vraagt dat deze worden omringd door natuurinclusieve landbouwbedrijven.

Wij vragen de politieke partijen een omslag naar natuurinclusieve landbouw hoog op de agenda te zetten en lokaal beleid te ontwikkelen dat provinciaal beleid aanvult en versterkt.

Daarnaast is het stimuleren van bedrijfsopvolging belangrijk voor de toekomst van het Brummense landschap.

Natuurinclusieve landbouw. Samen met de agrariërs die daar een toekomst in zien, moet worden onderzocht hoe ze kunnen en willen profiteren van de kansen om te schakelen naar natuurinclusieve landbouw. Die kansen ontstaan door samen te werken: overheden, organisaties, inwoners. Er zijn mooie voorbeelden van bedrijven die met dubbeldoelrassen weliswaar minder

melk produceren, maar ook minder kosten hebben. Natuurlijk moeten boeren dan wel de kans krijgen om te schakelen, en dat vereist financiële ondersteuning. Het provinciale beleid biedt daarvoor de komende jaren kansen. Welke mogelijkheden biedt het uitvoeringsprogramma natuurinclusieve landbouw van de provincie? Maar er is meer.

Binnen het Landschapsnetwerk werkt een groep inwoners aan een vraag naar lokale producten vanuit de bevolking, en kijkt dan uiteraard naar een veel breder aanbod aan producten dan de Brummense landbouwbedrijven nu kunnen leveren. Via deze lijn kunnen boeren een betere prijs krijgen voor hun producten.

Daarnaast is het belangrijk te onderkennen dat landbouwbedrijven via het landschap dat ze beheren allerlei diensten kunnen leveren waar de Brummense samenleving profijt van heeft. Hoe kunnen die diensten financieel worden vergoed? Welke rol kan de gemeente daarin spelen? Kan bijvoorbeeld een deel van de gemeentelijke toeristenbelasting worden gebruikt als vergoeding voor herstel van landschappelijke kwaliteit?

Bedrijfsopvolging. Wanneer stoppende boeren hun grond verkopen kan die in handen komen van projectontwikkelaars of boeren van elders die hun mest kwijt moeten. Een recent voorbeeld bij de Lendeweg laat zien tot welke landschapsschade dit kan leiden. Welke mogelijkheden heeft de gemeente om dit te voorkomen? We kunnen denken aan regelgeving, maar bijvoorbeeld ook aan het faciliteren van bewonerscollectieven die grond kopen en vervolgens uitgeven aan startende boeren. Hoe kan de gemeente jonge boeren ondersteunen om een bedrijf te beginnen dat een breed palet aan producten voor de toekomst kan aanbieden?

3.3 Investeren in klimaatbestendig landschap

Wij vragen de politieke partijen het onderwerp klimaatadaptatie voor geheel Brummen op de agenda te zetten.

Landschap aanpassen. Het gebied WaardeVOL Brummen wordt aangepast aan klimaatverandering. De rest van de gemeente Brummen vraagt ook om dergelijke aanpassingen. Ook daar hebben boeren en bewoners last van verdroging en van extreme stortbuien. Ook hier liggen natuurgebieden die schade ondervinden door verdroging. Plannen die worden ontwikkeld door het waterschap kunnen worden gecombineerd met omschakeling naar natuurinclusieve landbouw, met name als er vanuit de maatschappij een vraag naar waterbeheer door landbouwbedrijven wordt gecreëerd, uiteraard met een financiële vergoeding.

3.4 Investeren in natuurlijker groen in bewoonde omgeving

Natuurlijk groen is heilzaam voor de gezondheid en het leefklimaat van bewoners en ondersteunt de biodiversiteit en waterbeheer. Veel gemeentelijk groen heeft echter een kunstmatig karakter.

Uit de wetenschap kunnen we leren dat groen en water met een natuurlijk karakter in de bebouwde omgeving een positieve invloed heeft op de mentale en fysieke gezondheid van mensen. Denk aan vermindering van stress, beter kunnen concentreren, beter bestand zijn tegen emotionele tegenslagen, je prettiger voelen, maar ook versterking van het immuunsysteem. We weten ook dat natuurlijker groen veel meer waarde creëert op

het gebied van biodiversiteit (wilde bijen!). Deze waarden tellen op bij de bijdrage van groen aan waterbeheer en vermindering van hitte. Veluwonen experimenteert met meer natuurlijke vormen van openbaar groen, waarvan het beheer wordt overgedragen aan lokale bewonersgroepen, met positieve effecten op de leefbaarheid en sociale cohesie in een buurt. Welke mogelijkheden zien politieke partijen om deze ontwikkeling te ondersteunen en versterken? En welke mogelijkheden zien de partijen om waardevol groen binnen de bebouwde kom te handhaven?

3.5 Investeren in de toegankelijkheid van het landschap

De trend is dat steeds meer paden worden afgesloten. Minder toegankelijkheid betekent een afname van de gebruikswaarde en daardoor van de betrokkenheid van bewoners. Als het landschap minder wordt beleefd wordt dus ook de landschappelijke kwaliteit minder herkend. Dat geldt dus ook voor de bezoekers van buitenaf. Welke mogelijkheden zien partijen om in samenwerking met het waterschap, landgoedeigenaren en agrariërs de toegankelijkheid van het landschap buiten de natuurgebieden te verbeteren? Binnen het gebied WaardeVOL Brummen worden klompenpaden ontwikkeld. Kan dit initiatief de basis zijn voor een visie op de toegankelijkheid van het landschap, met aandacht voor voldoende spreiding? Denk daarbij ook aan kleine maatregelen, zoals kleine doorsteken door boerenland of langs waterlopen, waardoor de variatie aan wandelrondjes kan worden vergroot. Of het weer in onderhoud nemen van verwaarloosde paden. Ook hierbij speelt de vraag of grondeigenaren in aanmerking kunnen komen voor betaling, bijvoorbeeld uit een potje gevuld met opbrengsten van toeristenbelasting.

4. Samen verantwoordelijk voor landschap

Aanpassingen in het landschap om meer waarde te creëren zijn vaak complexe veranderingen waar veel partijen belangen bij hebben. Doe dat samen met bewoners en bedrijven en benut hun kennis en creativiteit. Met name voor een omgevingsvisie is dit van het grootste belang, omdat inwoners worden geacht hier verantwoordelijkheid te nemen.

Bewoners zijn creatief en constructief wanneer ze door overheden serieus worden genomen en hun visie en kennis kunnen inbrengen in landschapsontwikkeling. Wanneer overheden met hen samenwerken als gelijkwaardige partners. Hoewel de noodzaak van participatie breed wordt onderschreven, blijft de praktijk vaak hangen in inspraakprocedures en informatieavonden. Maar daarmee krijg je geen eigenaarschap en medeverantwoordelijkheid, terwijl die zo nodig zijn bij het vorm geven aan een toekomstbestendig landschap. Het project WaardeVOL Brummen laat mooi zien hoe overheden en bewoners kunnen samenwerken en hoeveel positiefs dat oplevert. Maar zo'n succes vraagt om flinke inspanningen.

1. Competentie en capaciteit bij de gemeente. Wij vragen de politiek een cultuurverandering te bewerkstelligen van inspraak naar medeverantwoordelijkheid voor het landschap. Dus geen inloopavonden over windmolens, maar samen zoeken naar oplossingen die bij Brummen passen. Dat vereist meer competentie en capaciteit van het

gemeentelijk apparaat. En meer budget voor het organiseren van samenwerkingsprocessen.

2. Omgevingsvisie. Het opbouwen van vertrouwen, eigenaarschap en samenwerking is cruciaal bij het ontwikkelen van een omgevingsvisie bij het invoeren van de omgevingswet. Nu investeren in een gemeenschappelijk proces naar een omgevingsvisie betaalt zich later terug. Wij vragen de politieke partijen hier een belangrijk agendapunt van te maken.
3. Kennis op basisscholen. Samen verantwoordelijk betekent niet alleen dat je als bestuur een vertrouwensrelatie met de bevolking moet opbouwen, het betekent ook dat er bij bewoners voldoende kennis is van het landschap en wat je er aan hebt. De landschapsbiografie die het Landschapsnetwerk in april 2021 heeft uitgebracht kan daar goed bij van dienst zijn. Maar de basis voor die kennis ligt bij het onderwijs. We vragen de politiek om meer aandacht voor het landschap en hoe je ermee omgaat in de educatie op basisscholen.
4. Energietransitie. Klimaatverandering vraagt om te stoppen met gebruik van fossiele brandstoffen voor energieopwekking en dit te vervangen door duurzamere oplossingen. Zonneakkers en wellicht windmolens zullen ook in het Brummens landschap een plek krijgen om hierin te voorzien. Deze energietransitie roept vragen, discussie en weerstand op. Luister hiernaar en neem serieus. Het opbouwen van vertrouwen, eigenaarschap en samenwerking is ook hierin cruciaal. Neem daarvoor de tijd die nodig is. Sluit aan bij de doelstellingen van het Klimaatakkoord (49% CO2 reductie) of van Gelderland en Europa (55%) in 2030 en energieneutraal in 2050 i.p.v. 2030. Zorg voor evenwichtige verdeling van de lusten en lasten, zowel voor inwoners als het landschap. Zorg voor een natuurinclusieve Energietransitie die zowel inwoner als landschap ten goede komt. En Brummen toekomstbestendiger maakt.

21 april 2021

Landschapsnetwerk Brummen

www.landschapsnetwerkbrummen.nl